

Locuinta Redactorului

si

Cancelaria Redactiunii

e in

Strat'a tragatoriului [L6-
vészutója], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dinti regulari ai „Fed ratiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
Pre siese lune . . . 6 „ „
Pre anulu intregu . 12 „ „

Pentru Romani'a :

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taos'a tira-
brale pentru fiesoc-care publica-
tiune separat. In loculu deschiu
20 cr. de linia.

Unu esemplarin costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la diuariulu politicu

„FEDERATIUNEA“

pre triluniulu (oct.—decembrie) an.
1872.

Pretulu pre acestu triluniu este . . . 2 fl. v. a.

Acestu organu de publicitate la infintierea lui au
apparatu de 4 ori in septemana, acest'a am facutu-o cu
intentiunea de a da mai mare desvoltare diuaristicii romane
de d'inoce de Carpati, dar' cu tote ca numerulu prenume-
ratorilor se urcasse in allu doile annu, deficitulu ce au
resultatu in bilancel'a annului antaiu, au fostu atatu de mar
incatu m'am vedintu necessitate a reduce editiunea la de
trei ori in septemana, ceea ce este bine cunoscutu cetitori-
loru nostri. Chiaru edarea de trei ori in sept. cere spese cu
multu mai mari decatu sum'a ce incurge d'in pretiulu pro-
numeratiunilor actuali si numai amicabile succursu allu
cetitoriloru nostri, pre timpulu candu acestu organu avu
nenorocirea si totodata onorea d'a fi lovit de doue ori d'in
partea guvernului, mi-a facutu posibilu a continua inca
edarea de trei ori in sept. dar' si in acestu timpulu cu grelle
sacrificiu, cari neci decatu nu au fostu si nu sunt in pro-
portione cu poterile melle materiali. Esperientia de trei
anni mi-a doveditu pana la convicciune ca numerulu ceti-
toriloru la noi nu se urca in proportiune progresiva, ci
forte cu incetulu, ba intr'une ori osciliedia astfelu, catu este
aprope imposibilu d'a face cu securitate s'au cellu pucinu
cu probabilitate precacululu (bugetulu) annului. Chiaru in
cursulu unu si acellui-a-si annu numerulu prenumerantiloru
osciliedia in disproporciun mari, ase d. e. in semestruulu
allu doile preste totu se pote observá unu refluxu conside-
rabile, era in triluniulu de vera (iunie—augustu) si mai
mare, incatu gustulu de cetire pare a se regulá dupa annu
timpuri, adeca dupa mai multa seau mai pucina ocupatiune,
si dupa mai multa seau mai pucina inlesnire a mediuloce-
loru materiali. Acestoru inconveniente se mai adauge al-
tulu assemene de nefavorabile si displacutoriu, *restantie*
in permanentia, adeca de pre unu semestru pre altulu,
ba de pre unu annu pre altulu [avemu, de si nu
asiè multe, dar avemu restantie de doi si chiaru de trei an-
ni] ceea ce starnesce surrisulu — pote de bucuria — allu
collegiloru nostri nemti si magiari, candu afla de *starea cea*
primitiva a diuaristicii nostre. Ce se facemu? ea assiste si
va assiste inca, dorere! multu timpulu, pana ce adeca intelli-
gentia nostra se va immulti si gustulu de cetire se va ge-
neralisá mai tare intre romani. Pana atunci cei favoriti de
sorte, cari despunendu de mediuloce materiali sunt totodata
si generosi d'a sacrificá, voru sucolá neajunsuriloru nostre
nacionali, era cei cu mediuloce forte restrinse voru fi siliti a
se tiené intre marginile situatiunii date, pentru a nu se
ruiná materialmente, nepotendu face prin acest'a neci unu
servitiu natiunii. Eu nnulu vediu necessitate imperiosa de a
reduce edarea diariului la de doue ori in septemana, cere ce
in sine scadiendu si pretiulu de prenumeratiune in proportiune, nu
schimba intru nemic'a situatiunea cea nefavorabile de mai
nainte, dar celu pucina reducundu-se spele Redactiunii
usieredia supportarea deficitulu emerginte. Ca oo. cetitori
se-si pote facej idea chiara despre situatiunea „Federatiu-
nei“ lassu ca se vorbesca cifrele. Luandu numerulu cellu mai
mare allu cetitoriloru „Fed.“ adeca 885 in an. 1870 si 71.
neci acestu-a nu era de ajunsu pentru acoperirea speseloru,
nu d'icu si alle Redactiunii, ci numai alle editurei, si ecco
pentru ce, pentru ca d'in acestu nr. trebue se se scadia a.
125. gratificatiuni, b. d'in 150 prenumeratiuni, cu pretiulu
redussu, a trei-a parte si c. ca la 150—200 prenumeratiuni
restanti, deci remanendu ca la 500—550 pren. summ'a ce
intra regulatu face 6000—6500 fl. precandu spelele numai
alle editurei [tipariu, charthia, marce si speditiune] se urca
la 7500 fl. neci unu banu mai pucinu. Restantie de
1800—2400 fl. cari intra intardiatu, forte neregulatu si cu
tierreit'a [nesocotindu-se deperditelu] abiè recompensedia su-
mele anticipate de la institutele de creditu, la cari suntemu
nevoiti (eu si tipografulu) a recurge pentru a poté intompina
greutatile editurei; ostenelele si multele neplaceri le retacu
si amintescu numai ca spele Redactiunii, de „cinci“ anni
de d'ille le-am supplitu d'in diurnele dietali ce le-am pri-

mitu ca depntatu. Numai acestu impregiurare mi-a facutu si
mi-face inca posibilu continuéa unei lupte ce sta in dis-
proportione cu poterile melle materiali. — Am credintu ca
este necessariu a da acestea deluciri spre a motiva redu-
cerea edarii diariului si pentru ca oo. cetitori se pote ju-
decá in cunosciinta la . . .

in fine rogu pre acei On. DD. cari sunt in resiantia
cu pretiulu diariului, ca se bineviesca a-lu refu in cursulu
acestui triluniu.

La timpulu seu voi avisá pre on. cetitori de-mi va fi
cu potentia a edá era diariulu „Fed.“ de trei ori in septe-
mana ceea ce va depinde de la intrarea restantielor, res-
pectivu de la incetarea totale a restantielor si de la im-
bracisiera mai calduosa a „Federatiunii.“ s'au ca voi
urmá a-lu edá numai de doue ori si in cursulu annului
viitoriu.

Pest'a, 5. octombrie, 1872. st. n.

Alessandru Romanu.

Pest'a, 23. sept. 1872.
5. oct.

Sessiunea delegatiuniloru nu s'a inchiaiatu in-
ca, cu tote ca masfa votatoria nu face nici una
greutate la primirea sumelor colosale ce s'au pre-
liminatu preste totu in bugetulu comunu, si cu
osebire in celu militariu. Cartea rosfa a dlui An-
drassy inca si a jocatu rolulu si noi totu-si nu
scimu in ce raporte sta asta di Ostrunguri'a facia
cu celelalte poteri europene. Ministrului de resbelu
i trebuescu pre viitoriu mai multe parole pentru
sustienerea si adjustarea armatei; sum'a ceruta i
s'a acordatu aproape nescirbita, si cartea rosfa
totu-si ne asigurá, ca Ostrunguri'a este cu tota
lumea impacata si amica numai cu pucintelu de
lucru. Dar' ore acest'a se fia caus'a urcarii buge-
tului militariu? — Pote spre e suplini ce a in-
trelasatu cartea rosfa, in d'ille acestea aparú in
Pest'a una brosiura intitulata: „Cugete nediplo-
matice despre affacerile esterne si militari.“ Aucto-
rulu aceste brosiure, precum insu-si marturisesce,
nu pre se pricepe la diplomafia, precum se pare
ca s'ar pricepe dlu Andrassy, pentru aceea elu in
opiorulu seu de repetite ori se provoca si com-
bate tesa, ca intre impregiurárele actuali Os-
trunguri'a ar poté se evite resbelulu chiaru si atunci
candu s'ar crede mai bine pregatita, mai bine inar-
mata. Dsa cere de la unu statu, care vré se joce
ore-care rolu in concertulu poteriloru europene, ca
se fia totu de un'a gat'a de resbelu, se nu neglige
ocasiunea momentulu d'a se folosi de elu, ca-ci
una asemenea neglignitia se resbuna mai curundu
seu mai tardfu cu nimicire totale. Se nu ne ama-
gesca — d'ice auctorulu cugeteloru nediplomatice
— linisceea momentana, ca-ci acesta linisce nu
este nici devatu asigurata in Europa; resbelulu
d'in urma a produsu nisce stari de lucruri, cari
contienu in sine semburele pentru resbele viitorie;
acest'a o intielegu mai bine barbatii de statu ai
Germaniei; Germani'a nu armeza, inse creeza si
face totu ce se recere pentru unu tempulu de mo-
bilisare.

Russi'a de asta-di nu mai este Russi'a d'in
1848 si 1854, ci ea este una massa compacta de
popore slavice si numera 60 de milioane suflete,
si Ostrunguri'a cu ce pote ea se se oppuna aces-
tui colosu. Ce va fi cu Ostrunguri'a atunci, candu
in Franci'a voru ajunge la potere acei-a, cari ne-
contentitu striga „resbunare.“ si candu acelu mo-
mentu va coincide cu epoc'a, in care Russi'a va
pune tote in miscare spre a crea in sudu-ostulu
Europei unu sistemu politicu de staturi sub a sa
egemoni?

Dupa aceste intrebári auctorulu trece la si-
tuatiunea interna si d'ice, ca nu vré se scruteze,
ca de care parte a monarciei se tiene Dalmati'a;
se vede inse nevoitu a marturisi, ca dieu este
inca mare intrebare, daca intradeveru Austri'a pos-
sede Dalmati'a seu nu. Caderea monarciei ostrun-
guresci ar' fi insocita de lupte crunte, lupte pre
victia si morte intre rasele ce locuiescu asta-di
pamentulu Dunarei de midilocu si de josu si pe-

ninsul'a Balcanu. In aceste lupte Ungari'a abiè
va fi in stare, d'a remané Ungaria; ea inca va
cadé victima in manile celui mai tare. Asiè vor-
besce brosiur'a d'in cestiune si are multu dreptu.

Scirile d'in orientulu Europei ni annuncia d'in
nou conflictu si loviture sangeroase intre muntene-
grini si turci, caus'a caroru-a de asta data sunt
locutorii muntiloru negri. Telegrammele maij re-
cente sosite d'in Ragusa ni comunica in acesta
privinti'a, ca in noptea de la 30. sept. spre 1.
oct. Muntenegrinii trecura, fara causa, confinele
turcesci pre la Lipova, blocara cetatea Colasinu si
impuscara a supra locutoriloru si a truppeloru
imperiale. In diu'a urmatoria, adeca in 2. l. c.,
trecura confinele, trupele turcesci respinsera in-
deretru pre muntenegrini. In diu'a acest'a lupt'a,
ce se incepuse la 9 ore demaneti'a, durá pana
dupa doue ore postmeridiane, cu care ocaziune tur-
cii strabatura de la Liniovin' in directiune spre
cetatea Lipova, carea deveni desiertata de locui-
tori. Foculu tunuriloru si alu pusceloru a fostu
forte viu, si d'in ambele parti au remasu pre cam-
pulu bataliei mai multi morti si raniti. Acestea
sunt in pacine cuvinte, preludiulu mariloru eve-
niminte, cari si-au alesu de teatru imperiulu os-
manu, si a caroru desvoltare a devenitu iminentu.
Nu incupe neci cea mai mica indoieia, ca intrega
imperati'a Sultaniloru s'a prefacutu in unu vul-
canu terribilu, care la cea d'entia erumpere va
acoperi cu lava sa pustitoria sement'a turcesca in
orientulu Europei, odinora focaliulu luminei si
a sciintiei intregi lume, si va face, ca se dispa-
semi-lun'a de pre verfulu besericei santei Sofie,
dandu era locu insignelui Christiniasmului.

Cestiunea mineloru de la Laurium, in Gre-
acestui diariu, si carea a constatu pana acum'a
Greciei doue ministere, devine totu mai compli-
cata si mai amenintatoria pentru pacea si buna-
starea tenerulu regatu ellinu. Precum se scie in
acesta cestiune sunt interessate doue guverne, cari
lucra in accordu, si anumitu guvernulu francesu
si celu italianu. Doue ministere s'au usatu pana
acum'a in acesta afacere si, cine scie, pote va
usa si pre cabinetulu actualu alu lui Deligeorgis,
destulu guvernule interessate, de-si neusandu
de fortia, sunt decise a nu mai lasá se se tra-
nesca acesta afacere de pre una di pre alt'a.
Ambele cabinetu au propusu dara guvernulu
grecescu, de a se forma unu tribunalulu de arbitri,
compusu diumetate d'in membrii numiti de com-
pani'a italiana-francesa, diumetate de guvernulu
grecescu. Presiedinti'a avea se se offera represen-
tantelului Angliei d'in Aten'a. Guvernulu grecescu
a respinsu si acesta propunere de arbitragiu, in-
tielegerea inse totu-si se potea face cu cabinetulu
precedentu alu lui Bulgariu, daca nu s'ar fi intem-
platu subita lui cadere. Caderea ministeriului a
facutu ca cestiunea se fie luata de la capu de
noulu ministeriu Deligeorgis, care, la venirea i la
potere, a cerutu de la consuli Francei si Italiei
cátu-va tempulu, ca se se examine bine cestiunea.
Nu se scie inca, daca affacerea s'a reluat de par-
tile interessate, se scie inse atatu, ca Itali'a si
Franci'a au lucratu cu acesta ocaziune in cea mai
strinsa unire, ba, dupa unu telegramu d'in Parisu,
guvernulu francesu a tramissu chiaru si una flota
in apele grecesce, voindu estu-modu a dá pondu
mai mare pretensiuniloru damnificatoru francesi
si italiani.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 1. oct., 1872.

Presiedintele Bittó deschide siedinti'a la 10 ore a.
m. si dupa verificarea processului verbalu d'in siedinti'a
precedenta presinta raportulu despre propunerile si inter-
polatiunile fatute in lun'a trecuta. Acestu raportu se va tipari
si distribui.

Iosifu Madarász presinta unu proiectu de resolu-
tiune, prin care invita camer'a, ca se esmita una comisiune
cu insarcinarea speciale: d'a prelucrá inca odata proiectulu
de adresa alu lui Ernestu Simonyi; d'a eliminá d'in

elu acele puncte si passagie, cari nu sunt compatibile cu legile fundamentale ale dreptului publicu magiara, si in fine, d'a presintă unu nouu proiectu de adresa.

Ignatiu Helfy roga pre presiedinte, că se dispuna a se tipari acestu proiectu de resolutiune inca asta-di si a se distribui inca in sediintia proxima, pentru că camer'a, la continuarea desbaterii adresei, se pota robestă la cuprinsulu lui. — Se va face.

Dupa ce se anuncia verificarea definitiva a mai multor deputati, prin comisiunile judiciare II. si IX., camer'a trece la ordinea d'illei: desbaterea proiectului de lege relativu la inarticularea tractatului postalului inchiatu cu Germania in 7. maiu 1872.

Proiectulu d'in cestiune se cetesce si raportorulu comisiunii centrale, Aladar Molnar, recomanda a se primi fara nici una modificatiune, ceea ce se si intempla. Asemenea se primescu si urmatoriile proiecte de legi: despre sum'a de 492.953 fl. 54 cr. ce sunt inca d'a se solvi d'in partea Ungariei pentru acoperirea speseloru comune d'in 1869; despre acoperirea speseloru de 173.166 fl. 22 cr. ce s'au facutu in 1870 prin operatiunile de creditu pentru inarmarea armatei, si in fine, proiectulu de lege despre acoperirea acelei parti d'in creditulu suplementariu de 300.000 fl. ce cade a supr'a Ungariei, si care creditu s'a acordatu ministrulu de resbelu comunu in 1871.

Urmeza proiectulu de lege referitoriu la inarticularea tractatului inchiatu cu „Lloyd-ulu ostrungurescu“ in afacerea servitiului postalului pre mare. — Acestu proiectu de lege se accepta d'impreuna cu introducerea si resolutiunea formulate de comisiunea centrale, si cu acest'a sediintia se redica la 2 ore d. m.

Sediintia de la 2. oct., 1872.

Presiedinte Bittó deschide sediintia la 10 ore a. m. D'entre ministri sunt de facia: Tréfort, Tisza, Lónyay, Pauler, Wenckheim si Szlávy.

Dupa verificarea processului verbalu d'in sediintia precedentă, ministrulu de comunicatiune Tisza raspunde la interpellatiunea lui Horánszky, relativa la lini'a ferata Hatvan-Szolnok. Interpellantele este multumitu in parte cu respunsulu ministrulu si camer'a iè actu despre elu.

Iosifu Kájuch presinta unu proiectu de resolutiune, dupa care camer'a ar' avé se decida, că tramite fara bani diariile si actele sale tuturoru juridictiuniloru. Proiectulu se va tipari si distribui.

Dupa mai multe tecatorie parlamentarie, camer'a trece la ordinea d'illei si primesce definitivu proiectele de legi, si se primesce proiectulu d'indignitatii de juri. Se cetesce apoi loru votate pentru straformarea Ludovicenulu si pentru adjustarea si grigirea lui.

Urmeza la desbateru proiectulu de lege despre infiintarea universitatii de Clusiu. — Ministrulu de instructiune publica, Aug. Tréfort, iè cuventulu si vré a chiarifică punctulu seu de manecare inca inainte de desbateru, spre a simplifi prin acest'a discussiunea a supr'a acestuiu obiectu. Pentru că influintia sciintiei se pota strabate a supr'a tuturoru cercuriloru poporatiunii, s'a aflatu de trebuintia, dice dlu Tréfort, a se infiintia una a doua universitate in tiera. Si cum-că infiintarea acestei a doua universitati este neapertu necessaria, se pote vedé d'in impregiurarea, că in decursulu anulu scolasticu trecut 830 de tineri d'in Ungaria au frecuentatu universitatea de Vienn'a. Spre a intempina deci acesta esegintia se infiintiaza universitatea de Clusiu, si dsa se semte fericitu, că se pote inaugura cu unu proiectu, care are de obiectu infiintarea unei universitati. Si fiindu-că proiectulu d'in cestiune are de scopu infiintarea n e a m e n t a a acestuiu institutu, de-o-cam-data elu nu se demitte in detaiurile organizatiunii, de-ora-ce a supr'a unui obiectu de asié insemnate nici că s'ar' poté decide

in fug'a mare. — De-o-cam-data s'au infiintiatu numai 43 catodre, inse cu tempulu se voru mai poté immulti.

Iuliu Schwarz, care a presentatu unu votu separatu cu privire la acestu obiectu, recede a si-lu motivá mai pre largu pana la organizarea definitiva a universitatii, ceea ce, conformu promisiunii ministrulu, se va intempla catu mai curundu.

Dupa-ce declara ministrulu de instructiune, că va paralisa pre cale administrativa tote defectele ce se voru afla in proiectulu d'in discutiune, camer'a lu accepta in generalu si specialu numai cu modificatiunea propusa de deputatulu Oláh, că adeca infiintarea universitatii se fia de-o-cam-data numai provisoria.

In fine camer'a trece la desbateru adresei, la care obiectu vorbescu Lip t a y, P a u l e r si Colomanu Tóth, si cu acest'a sediintia se redica la 2¼ ore d. m.

La immormentarea nemoritoriului Avramu Iancu.

Onorabili cetitori a acestuiu diariu sciu degiã — in scurte liniaminte — ceremoniele, ce romanii acestuiu districtu au facutu cu ocaziunea immormentarei bravulu defunctu, precum sciu, totu pre calea acestuiu stimabilu diariu, — era-si in scurte liniaminte — si alarmarea ce diaristic'a magiara — guvernamentală si opositiunala — a facutu facia de acestu actu de pietate alu romaniloru.

Daca unu corespondinte d'in Bai'a-de-Crisiu, (lumea d'ice, că ar' fi unu r e n e g a t u , a carui mama este v a l a h a — sit venia verbis — si cu c r e parintiesculu guvern a fericitu, nu demultu, acestu districtu,) n'ar fi deservitu, in diariulu magiaru guvernamentalu „Reform,“ acestu actu romanescu cu cele mai deositorie, batu-jocitorie si negre coloru, intr'unu limbagiu insultatoru, malifosu, denunciatoru si calumniatoru, plinu de ura si lipsitu de ori ce nobletia de anima, bunu simtiu si de adeveru, si in urma desbracatu de ori ce rusine si pudicitia, cu scopu reutatosu si tendentiosu, de a irrita guvernulu in contr'a romaniloru si a mai atitia foculu intre aceste doué natiuni; d'ice, daca acestu nobilu, cultu si civilisatu corespondinte, prin precalculatele sale mintiuni respandite in diaristic'a magiara, n'ar fi dusu totu lucrulu pre unu terenu — cum mintiesce elu — rebelu, si daca patrioticulu guvernulu, pre bas'a acelei false denunciari, n'ar fi intreprinsu o investigatiune formala in contr'a romaniloru, cari au participatu la actulu memorabilu de pietate nationala: n'asi aflá de necesitate a osteni atentiunea onorabilelu publicu cu deslucirile mele.

Inse, fiindu că lucrulu a ajunsu degiã acolo încatu ar fi dauna a nu-lu aduce la cunoscintia publiculu romanescu, că apoi onor. publicu sifur, convingendu-se acesu adeveru, se-si pota face conclusiunile sale.

Vomu luá dara tote liniamintele in ordine cronologica, si anume mai antaiu vomu descrie fidelu decursulu intregulu actu maretin, asié precum elu s'a intemplat, apoi vomu pune inaintea onor. cetitori falsele denunciari patimose mai susu atinse, vomu aminti mesurile, ce stapanii situatiunii au luat facia de acest'a festivitate nationala si, in urma, ne vomu inceré a ni face deductiunile si conclusiunile nostre in modu, catu se pote, obiectiv, fara ura séu patima.

Viétia nemoritorulu defunctu Avramu Iancu, incependu de la anulu 1850—1852 incoce, candu anima lui curata s'a frantu de dorere, vediendu, că bunele sale intentiuni patriotice si nationale au remasu nerealisate ba chiaru neconsiderate, — este pré cunoscuta tuturoru romaniloru, prin urmare este de ajunsu a aminti despre dinsa numai atât'a, că Avramu Iancu in restempu de 20 de ani, ca omu alu libertatii a traitu o viétia peregrinaria, cu deosebire in comitatele Alb'a-inferiora si Zarandu, unde a fostu stimatu si pretiuitu atâtu de toti romanii, catu si chiaru de magiari, — era elu, fiindu de la natura donatu cu nescari

multu, aplicarea loru a fostu incredintia unoru omeni cari nu poteau se le iubésca, că-cinici le au professatu, lici au luptatu vre una data in viétia loru, pentru dobendirea loru!

Daca am fostu fara crutiare pentru cei de susu, nu se cavine se fia mai indulgentu pentru cei de josu, cari n'au avutu indestula rabdare si barbatia spre a se lupta pre calea legala, pentru vindecarea gresieleloru si inlaturarea abusurilocu! Si a s t u - f e l u , s e f a c u 11 f e v r u a r i u 1866!

Lassu generatiunii june, actuali, care succedéza generatiunii mele, care are a traf sub regimulu creatu in 1866, se face că actulu severitu in noptea de 11. februaru si consecutiunile sale, se frustifice in bine pentru marirea si fericirea Romaniei!

Departu, dara, de mine ide'a de a dice unu singuru cuventu de blamu asupr'a acestoru evenimente! Inse, mivoiu permite numai intrebarea: Caudu vedemu că, — cu tote garantiile de o independintia si de putere ce ni asigură illustr'a Dinastia carei-a natiunea romana a incredintiatu presintele si viitorulu seu, autonomi'a tierrei recunoscuta de intrég'a Europa in 1864, intr'unu chipu solemnulu, asta-di este pussa d'in novu in cestiune; candu necontenitu suntemu amenintati cu conferintie si cu interventii straine, in-affaceri cu totulu de ressurulu administratiunii nostre d'in la

maniere fine, n'a vatematu in viétia sa pre nimene, ori a fostu in stare normala, ori — devulte ori — anormala, ci in continuu a fostu voiosu, mangaiandu-se cu fluer'a, unic'a, sa avere. Avramu Iancu a fostu pasiunatu musicantu.

La 11. sept. a. c. demanétia, inteligintia romana d'in Bai'a-de-Crisiu, de locu ce a aflatu despre repausarea acestu raru patriotu, numai decatu — că farmecata — a facutu tote dispusitiunile necesarie, pentru inmormentarea marelui romanu in unu modu demnu de stim'a si numele defunctulu. Au staveritu la momentu necrologulu si l'au lasatu se se litoprafeze in 25. de esemplarie, cari impartindu-se intre inteligenti, d'entre cari unii apolile-au tramisu, pre calea postală, pre la cunoscutii loru. invitandu-i a participá la inmormentarea, ce ará defipta pre 13. sept. a. c. si totu odata acelu necrologu s'a tramisu la Alb'a-Iuli'a pentru tiparirea lui in mai multe sute de esemplarie, care tiparire, a sositu numai dupa inmormentare.

Totu in acest'a demanétia, dlu Demetriu Popu, a plecatu la Dev'a pentru procurarea recuisitorulu necesarie la inmormentare; — era zelosele dame romane, n'au pregetatu ostenecla, nici n'au crutiatu timpulu, ci mai tote au grabitu numai decatu la cas'a unde defunctulu ará asediatu si s'au silitu a impodobit si infrumsetia catafalculu eroului nationalu, splendidu, cum numai se pote cugetá, pentru care zelu si energia, merita tota stim'a si recunoscintia nationala. Ací, ca incisu trebuie se observu, că oficialii romani, prin unu specialu concludu, au delaturatu a priori, totu ce actulu funebralu i-ar' fi potutu dá ore-si care colore oficiala! ca astfelu acelu se se desvolte singuru de sine, ca cu atâtu se fia mai maretiu, ceea ce s'a si intemplat, dupa cum vomu vedé mai la vale.

In serile de 11. si 12. sept. a. c. s'au presentatu la priveghiu atâtu romani, catu si magiari, inteligentia si poporu de tota class'a, in numeru ne mai pomenitu; cu unu cuventu in aceste 2—3. trei zile ará o adeverata miscare de inteligentia si poporu, ceea ce a datu intregulu actu o colore de festivitate.

Inca in 12. sept. adeca in prediu'a inmormentarii, au sositu mai multi inteligenti de la Abrudu, Rosia si Campeni, aducundu cu sine doué bande musicali, cari aseminea au datu actulu o serbatoresca colore.

In diu'a de 13. sept. nu numai Bai'a-de-Crisiu, ci totu giurulu ará in miscare cátra loculu, unde Avramu Iancu, acestu barbatu alu poporulu, se aflá intinsu.

Actulu de inmormentare a fostu, precum cu alta ocaziune am amintitu, esecutatu de cátra 30. de preoti romani imbracati in ornamentele loru besericesci, ceea ce a contribuitu multu la splendorea si pomp'a esteriora. Numerulu participantiloru la acest'a trista festivitate, se pune la 4000.

Trebuie se amintescu inca, că de pre cas'a, unde ará cadavru falfaiá unu stindardu grandiosu nationalu, imbracatu in doliu, care a fostu portatu in fruntea conductulu pana la mormentu. Si in urma nu potu a nu memorá si despre discursurile funebrele, rostite, unulu de cátra protopopulu pontificante Nicolau Mihaltianu si altulu de cátra Georgiu Secula adv. cari ambele, prin spiritulu nationalu, ce le-a percursu, au stralucitu cá doué margele de diamantu intr'o girlanda, cu unu cuventu aceste discursuri intru adeveru au redicatu si inaltiatu festivitatea la gradulu, unde ea a trebuitu se fia.

Acestu-a a fostu decursulu intregi festivitati funebrale, in tocm'a precum ace'a s'a intemplat, seria in modu fidelu, fara cea mai mica adaugere séu subtrageru. Si, romanii au trebuitu, au fostu detori se-o faca acest'a, nu numai d'in pietatea, stim'a si recunoscintia nationala, ce au avutu facia cu acestu mare erou alu libertatii si egalitatii nationala, ci chiaru si pentru motivulu, că magiarii batjocuritori se ne aiba ansa a buciná la lume, dupa datin'a loru, că suntemu puslanimi si nerecunoscutori, facia cu meritele barbatiloru nostri mari.

Acum se vedemu, ce colore i-a datu acestei festivitati,

intru, d. e. conferintia pentru cáille ferrate, conferintia pentru jidovi, etc., nu ne vedemu prin inasa-si acest'a reinapoiati in acele timpuri de pericole si de injosorie nationala, de care ne socotisem salvati pentru de apururea; si asié, nu suntemu pote siliti de a repetá si noi tipetulu de dorere alu lui Mironu Costinu: „Noi privim cu cumplite vremi, si cum pena mare pamentulu nostru sinoe?!“

Sé speramu, se credemu că Dumnedienulu parintiloru nostri, carele nu una-data ni a salvatu pamentulu si nemulu, chiaru in ora peirii, nu ne va lipsi si acum cu puterniculu seu braci! Sé ne intarimu cu iubire in increderea, că generatiunea juna va avé destula inteligentia, patriotismu si barbatia, spre a pastrá si apperá esistintia si drepturile Romaniei, intrunita si organizata de generatiunea b e t r a n a nu fara ore-si care trude si sacrificiu!

In aceste cugetari retrospective amu intreprinsu publicarea acestei noue editiuni a unei lucrari laborioase a junetiei melle. M'am folositu de vacantiile politice la cari au acum recursu mai multi barbatii politici, cari cá si mine credu, că nu prin restauratiunea trecutulu se pote fondá si asigura viitorulu acestei tierrei!

(Va urmá.)

M. C o g a l n i c é n u .

BOISIORIA

Cronicele Romaniei.

PREFACIA.

LA A DOUA EDITIUNE.

(Urmare.)*

Si apoi, s'au potutu sustiené că d u o e M a i u a fostu una lovire de statu, unu actu carele in de afara, restatornicia Romania in tote drepturile sale de natiune libera si autonoma, si in la intru sfarima oligarchiei si chiamá unu milionu de Romani la viétia politica si la proprietatea emancipata de legaturile clăcii si ale drepturiloru teudali!

Éta ce a facutu generatiunea de la 1848—1864, generatiune la care, se-mi fie permis, nu fara ore-si care mandati, de a me numerá si eu!

Dara, aceste reforme, una-data proclamate, nu mai ará decatu de a le applicá cu intieptiune, cu sinceritate, si de a le conservá cu barbatia. D'in nenorocire, cei de susu n'au avutu indestula potere morala spre a evitá in punerea loru in lucrare gresielele si mai alesu abusurile! Ba, mai

*) A se vedé nrulu trec. alu „Federat.“

civilizatului si eruditului corespundinte amintitu si, prin elu, intrég'a diuistică patriotică magiara ?

Inainte de tote, sum silitu a marturisi, că la cetirea acelei nobile corespundintie, s'au scărbitu până in adunculu animei nu numai romanii, ci chiaru si magiarii mai onestii de pre aici.

Éca dara mintiunile si grobianitățile d'in cestiune :

Correspondentele renumitu si diuiculu „Reform“, fără cea mai mica rusine si crutiare d'cu : că inteligentia romana, prin immormentarea lui Avramu Iancu, a facutu unu actu nemoralu, prin care a revoltatu in contr'a magiariloru si a tintitu că nesce orgii a nimici intregu magiarismulu, că oficialii romani au datu intregu actulu o caloare oficiala, că Ianculu s'a immormentatu in apropierea goronului bandidulu Horea, că d'insulu, d'impreuna cu consocii lui au fostu animale selbatice, cu unu cuventu, că romanii prin acést'a au comisu unu faptu depravatu, si infamau. Apoi esclama, că astfelu de lucruri sunt cu atât mai nesuferibile, fiindu că acele s'au petrecutu de către oficialii statulu magiaru in intru statulu magiaru. Se incerca apoi domni'a loru, cu cele mai deositorie expresiuni, fără rusine si pudicitia, in celu mai brutalu modu a deonestă, innegri, insultă, batujocuri, calomniă si denunciă totu ce este romanu si nu tinde la gloriificarea numelui magiaru. Afirmă mai departe dloru, că oficialii romani au facutu presiune a supr'a poporulu, cu aspre amenințări, ca acel'a negrositu se se presinte la diu'a immormentării, éra preotiloru si iudiloru comunali li au lasatu, că se traga clopotele in tote comunele.

Cine n'a fostu de facia de la inceputu până in fine, intru adeveru, că i-ar' poté veni in minte, că romanii asié au procesu, precum acestu reutatosu denunciante afirma ; ceea ce daca s'ar' fi intemplatu chiaru astfelu, totu-si n'ar' fi fostu si n'ar' fi potutu fi crima si resmiritia. Eu inse, că unulu, care am fostu de la inceputu de facia si la intregu actulu, dupa ale mele poteri, am luat parte activa, tote aceste nerusinoase afirmatiuni, le dechiaru de mintiuni grosolane, precalculate si tendentioase, cu scopu de a innegri pre romanii inaintea lunei civilizate. Ci d'in contr'a afirmu, că la intregu actulu s'a observatu cea mai exemplara ordine, nimene d'ntre magiarii, de-si in continuu au fostu si ei de facia d'impreuna cu denunciantele, n'au auditu d'in gur'a nici unui romanu, nici baremu unu singuru cuventu amenințatoriu, atacatoru, séu cum d'cu ei : revoltant. Acést'a afirmatiune a mea o sustiene si confirma chiaru opiniunea publica a magiariloru de aici, cari asemenea s'au indignatu la cetirea memorabilei corespundintie si a cavaleresculu comentariu gazetariu.

La insinuarea, că oficialii romani de aici intregu actulu i-ar' fi datu o caloare oficiala, n'am se d'cu altu ceva, decâtă că si acést'a este mintiuna, că si cele-alte afirmatiuni ; că-ci romanii oficiali, nu că atari au participatu la immormentarea eroului defunctu, ci singuru numai că romanii, cu care d'nsii au fostu detori acestui mare nume. — Trebuie respingutu cu indignatiune acea assertiune a diuiculu magiaru că Borlea substitutu v. comites-i-ar' fi adunatu gard'a si ar' fi staveritu testulu necrologulu, de ora-ce tote câte s'au facutu, s'au facutu fără ore care conferintia prealabila, ci d'in propriulu indemu alu fie-carui romanu cari intru adeveru omulau unii cu altii in zelu, activitate si necrutarea ostenelei. Tote inse spontane si nu fortiate, nici poruncite.

Ce e dreptu clopotele s'au trasu la tote bisericile d'in comitatu, dar' nu d'in poruncela, ci d'in bunavointia si stim'a, ce defunctulu a avutu la intregu comitatu, ba la intréga natiunea romana.

Ei afla rebeliune in ace'a, că necrologulu, memoratu, — pre care lu-namescu „proclamatiiune“ — s'a facutu in numele „natiunei romane.“

Da ! s'a facutu in numele „natiunei romane“, pentru că defunctulu a fostu celu mai scumpu fiu alu intregu romanismulu, pentru care fapta natiunei romane, dar' numai natiunea romana are dreptulu de a reclamă, si trage la raspundere pre romanii de aici. Voe inse nu vi este ertatu, si nici că vomu concede vr'odata, se ve meste-cati in trebele proprie ale natiunei romane. precum nici natiunea romana nu se mestece in ale vostre trebe proprie, de v'ati intorce totu preste capu.

Cum că articululu denunciatoru este redactatu numai d'in ura si patima reutatosu, se vede si de acolo, că nime-ne pre luno nu-lu primesce de fetulu seu ; éra acei-a cari sunt suspiciunati cu redactarea lui, lu-respingu de l. siq' cu despretiu.

Frumosu curagiu si cavalerismu ! Inse cu atât'a scen'a inca nu este finita, că-ci patrioticulu guvern, dupa apariti'a memorabilelu articlu numai decâtă a datu comitetulu supremu de aici ordinu, de a întreprinde investigatiune formală in contr'a toturor oficialiloru romani, cari au cutesatu a participă la acelu maretu actu, ceea ce comitele supremu, conte Alesandru Haller, a si întreprinsu, ascultandu pre mai multu magiarii la procesu-verbalu, éra de la căti-va fruntasi romani si magiarii au cerutu dechiaratiuni in scrisu, cari facundu-se, si dupa ce si-a procuratu si discursurile funebrale, le-a subscornutu tote la ministrulu de interne. — Ce va urmă mai departe nu scim, ne potemu inse asteptă la ori ce eventualități.

D'in aceste lesne si-pote face fie-care omu nepreocupatu conclusiunile sale si pote vedé si judecă, căta de de-

parte sta diuistică magiara de la inaltimea misiunei sale, care este a referă fidelu tote intemplantile.

Forte bine fratiloru magiarii ! mai departe numai pre acést'a cale, si infratirea si liniscea publica va urmă de siguru !

Voi numiti actulu romaniloru de pietate, reverintia si recunoscintia, a c t u n e m o r a l u ; noi inse, de v'aru ingropă pre voi lupii, tigrii, si hienele inca n'amu poté afirmă asié ceva.

Bai'a-de-Crisiu, 30 sept. 1872.

Ionulu Tanasie.

(Bibliografi'a.) „Gazetta medico-chirurgicala“ de la 9. sept. a. c. cuprinda urmatoriile : Clinică chirurgicala (plagă penetranta a articulatiunii genuchiuului) medicină [câte-va cuvinte a supr'a maniei puerperale] ; academi'a romana ; convorbiri medico-psicologice ; igienă publica (prostitutiunea) ; anuciuri.

„Clavigo“, tragedia de Goethe, tradusa in romanesce de N. Miculescu, impreuna cu portretulu si biografi'a lui Goethe ; pretiulu este 40 c se pote procură de la cancelari'a societății „Renasceera“, séu d'in tipografi'a C. Petrescu Conduratu, strad'a coltii nru 41.

„Primaver'a“, este titulu poeziiloru dlui Aless. A. Macedonschi, cari voru aparé in curendu tiparite in editiune de lussu.

„Poporulu judeu pre tempulu formatiunii Talmudulu“, de Alb. de Reville, tradusu de Const. Dimitriadu.

„Familia“, uniculu diuiculu romanu belletristicu, literariu si scientificu d'incoace de carpati, redactatu de dlui Iosifu Vulcanu, intre alte multe scrieri interesante, că si până acum'a, face si invitare de prenumeratiune, unde dice, că „apropiandu-se serele lunge de érna, candu lecturele bune, instructive si petrecutorie a unu pretiu duplu, ni luamu libertate a recomandă atentiunii on. publicu foia nostra „Familia“, d'impreuna cu suplementele sale de romanuri si novelle. Pretiulu pre oct.—dec. este 2 fl. 60 cr. Incătu pentru illustratiuni, numai de la on. publicu aterna că se publicamu cătu mai adese ori, adunandu-ni prenumeranti noii si indemandu pre cei vechi a ni platim enormele restantie.“ Recomandam deci „Familia“ celei mai calduose partiniri a on. publicu romanu, că se nu ne mai ajunga si acea rusine, că d'in indiferentismulu nostru am perdutu si unic'a foia belletristica ce o am mai avutu.

VARIETATI.

*. („Nu grabiti cu urd'a in Tord'a.“) Diuiculu oficialu alu guvernulu magiaru face, cu multa placere, cunoscuta curios'a seire, că invetiatorii comunali, cari urmedia la cursulu suplementariu de pedagogia in Brasieu, salutara prin una adresa venirea in ministeriu a Dluui Aug. Trefort. Una sută trei (103) dascali romani si 68 magiarii sunt subscrisi la acea adresa. Ce a vrutu se d'ca acesti dd. dascali prin adresa loru ? Dora va fi sciindu D. Réthy ? séu cellu ce i va fi indemnatu la acellu passu nesocotitu. D. Aug. Trefort este unu barbatu luminatu si se scie că s'a ocupatu specialminte de studiulu economiei natiunali, dar' pre terrenulu invetiamentulu are se-si cascade d'aci inainte meritele. D'apoi dascalii romani, ce au d'nsii se amble cu adrese pentru unu nou ministru, carele n'a facutu inca nemica si abié credemu că va face odinora ce-va-si pentru romanii ? D. Augustu Trefort insu-si, vediendu simplicitatea dascaliloru romani va fi d'issu „C'est très-fort !“

*. (Adunarea generale) a districtulu Chi-oru alese cu acclamatiune de notariu primariu pre dlui V. Hossu, contr'a judelai processuale Ales. Papu si Criste.

Burs'a cerealeloru.

Vien'a, 5. octomvre. (Depesie oficiala.) Grău de Banatu, 85 pundi loco Wiener-Neustadt fl. 7.30, dto 85 pundi fl. 6.75 ; grau de pre pamentu ungr.resci 86 pundi fl. 6.80 centenariulu. — Secara 80 pundi fl. 4.25, 78 pundi fl. 4. — Orzu ungr.resci 72 pundi loco Vienn'a fl. 3.30. — Ovesu 48—52 pundi fl. 1.78 până la fl. 2.10 mertia, dto 48—52 pundi fl. 3.70—4.25 centenariulu ; ovesu ungr.resci fl. 1.54—55.

Revista comerțiale de septemana.

Pest'a, 5. octomvre. Starea temperaturi in septemana trecuta a corespunsu anu-tempulu in care ne aflămu ; preste totu n'a fostu nefavorabile, că-ci dupa una ploia de vre-o doué zile a urmatu tempu frumosu si uscatu. Starea termometrulu a vacilat intre + 10° si + 15° ; noptile si demanetiile sunt reci, cu tote acesta inse vegetatiunea e inca verde, vioia. Semenaturele d'in acesta luna, si cu osebite rapiti'a sentiă forte tare lips'a ploiei. Acesta lipsa s'a delaturatu in tempulu d'in urma si acum semenaturele inflorescu vediendu cu ochii. Despre resultatulu culesulu de cacurudu si de cartofi nu se pote inca nimicu conchide cu positivitate ; inse se pare, că cartofi nu promitu a se conservă bine in anulu acestu-a, ceea ce nu prea consoleza pre noii fabricatori de spiritu. Dupa ploia d'in urma starea

apei in cele mai multe riuri crescuse asié, incătu de mai tiené acelu tempu numai doué-dieci si patru de ore, asta-di amu fi avutu d'a inregistră si ore-cari casuri de inundatiune. Dunarea inca a crescutu, inse acést'a crescere si-are până acum numai partea sa buna, de-ora-ce prin acést'a s'a usioratu esportulu de cereale d'in Roman'a.

Farina. Esportulu de farina, calitate fina si de midilocu este regulatu ; cu osebite in Angli'a se importa mai multa farina si acolo se si platesce bine.

Pretiulu preste totu este : Nr. 0. fl. 6 ; — Nr. 1. fl. 15.60 ; — Nr. 2. fl. 15.20 ; Nr. 3. fl. 14.80 ; — Nr. 4. fl. 14.40 ; — Nr. 5. fl. 13 ; — Nr. 6. fl. 10.40 ; — Nr. 7. fl. 9.90 ; — Nr. 8. fl. 9 ; — Nr. 8½ fl. 8. — Teritié fine fl. 3.20, dure fl. 2.20.

Lana. Septemana acest'a abié s'au vendutu 400 de centenari, si si acést'a au fostu cu osebite lana de calitatea de midilocu. — Lana spalata in fabrice s'a vendutu in d'filele d'ia urma 280 de centenari de la 170—255 fl.

Peri de porci ungr.resci si serbesci s'au vendutu in Pest'a si Steinbruch de la 20—26 sept. 320—400 pundi cu 28—31. cr. —

Untura de porc. Petiari notate : 37—37 50 cr. cu si 35 fl. 50 cr. 36 fl. fără butoiu. Untura americana 33 fl. 50 cr., 34 fl.

Seu. Comerciulu tare liniscitu, pretiulu 29 fl. 50 cr., 30 fl.

Oleu de napi. Calitate indoitu rafinata s'au vendutu aici in septemana acest'a 200 centenari cu câte 25 fl. Afara de acést'a s'au mai contractatu pre ianuariu—aprilu 1000 centenari cu câte 25 fl. 50 cr. pentru Vienn'a.

Comerciulu fructelor cu pastare stagna. Pretiurile notate d'in septemana precedentă sunt : Bobu alb până la 4 fl. centenariulu ; linte a 5—6 fl ; pasatulu fl. 3.30—3.50 mertia ; maculu 8 fl., celu albastru fl. 10.50—10.75.

Prune. Marfa de Bosni'a, in butoie, la inceputu 11 fl. 25 cr., mai tardiu a scadiutu la 11 fl., in saci câte 10¾ 10⅞ fl. — Licitaru de prune de Slavoni'a s'au vendutu cam la 1000 centenari cu câte fl. 10.50—10.75.

Miere. Marfa noua destilata s'au vendutu 200 centenari cu câte 21 fl. 50 cr., cu conditiunea d'a se liberă in octomvre—novemre in butoie de câte 200—300 pundi. Cera d'in man'a a dou'a se cere in gen re 90 fl. per centenariu. S'a cercatu, dar' nu s'a vendutu.

Nuci. Marfa noua cu 9.50—10 fl. centenariulu, marfa vechia fl. 6—6.50 ; alune fl. 6.75—7.25.

Vinu. Culesulu viniiloru s'a inceputu aproape pre totindenea. Numai in pucine locuri se amana culesulu până dupa 15 octovre. Ploiele d'in septemana trecuta, cari au urmatu dupa unu tempu frumosu de 14 zile, au stricatu multu. Strugurii erau pre totindenea aproape copti, scapati de putredine, asié incătu se acceptă in totu casulu una calitate mai buna că in cei doi ani precedenti. Cantitatea inca este mai mica de cum se speră, si proprietarii de vinie — cu tote că punu pretiuri mari — abié si-voru poté acoperi d'in productulu cheltuiiele ce le-au avutu cu cultivarea viniiloru. In tienutulu Budei vinulu de deulu este cu fl. 6—7.50 ; vinulu de Bud'a, calitatea prima 12 fl., calitatea a dou'a 10 fl., si in acést'a proportiune stau si vinurile de prin alte tienuturi ale Ungariei. Nu credemu inse, că aceste pretiuri se tiena multu, de ora-ce preste totu si in acestu ann se produce una cantitate de vinu nu neinsemnata, si afara de aceea culesulu d'in Austri'a este favorabilu atât in privinti'a cantitativa, cătu si cea calitativa.

Petra de vinu, gradulu supremu, 35—36 fl. centenariulu, marfa de midilocu 34 fl. ; marfa de rendu 27—28 fl.

Spiritu. Metoda noua s'a vendutu cu redicat'a cu 60½ cr., in consumu s'a platitu inca cu 61—61½ ; spiritulu rectificatu 65½—66 cr. Marfa de drojde de gradulu supremu, fabricatu de Pest'a si Pest'a-Noua, 63 cr. Metoda vechia 62 cr.

Pei dure. Pei germane de vaca 17—18 pundi 90—93 fl., dto 22—24 pundi 87—90 fl. — Pei germane de bou 23—28 pundi 78—80. — Pei americane calitate buna, 17—20 pundi, 82—85 fl. — Pei americane sarate 40—60 pundi 45—45½ fl. — Pei ungr.resci de vaca fl. 30—31.

Pei lucrato. Pele de pundu numai preste 40 pundi 110—112 fl. — Pei germane de prim'a calitate 114—116 fl. Pei de vitielu, argasite, fl. 190—240 centenariulu. Pe de vitielu pentru lustrare (vicsu) 255—257 fl. centenariulu. Pei de vaca argasite 160—170 fl. cent. Pei de calu imprimate 125—130 cent. — Pei de porc 68—74 fl. cent. — Saffianu, marfa usiora, 90—100 fl. dto marfa grea 110—115 fl. — Pei de capra 190—210. fl. centenariulu.

Sciri electrice.

Parisu, 1. oct. Burs'a e neliniscita d'in caus'a failorulu despre tramitterea unei flote in apele grecesce. — In cercurile guvernamentale se asigura, că guvernulu francesu nu cugeta la neci una resolvere fortiate a cestiunii Laurion.

Parisu, 1. oct. Cu ocaziunea espirării ter-

